

Hver á götulyðsinguna?

Eftir Guðjón Leif Sigurðsson

Götu- og stúgalyðsing er í flestra augum sjálfsgöð þjónusta hér á landi. Það er fátt sem veitir meiri öryggis- og þægindakemnd en vel upplýstar götur og stúgar á dimumum vetrarmánuðum. Að sama skapi veltir maður því fyrir sér hvort það sé nauðsynlegt að hafa kveikt á lýsingumni yfir björtustu summarmánuðna. Hafa sveitarfélögin gert skipulagsáætlun og sett sér markmið og stefnu um hönnun og rekstur götulyðsingarkerfja?

Guðjón Leifur Sigurðsson

en um 15% í afli. Frá upphafi hafa orkuveiturmar hannað og rekið þessi kerfi en á síðustu árum hafa reikningarnir verið sendir á sveitarfélögin og Vegagerðina, þar sem þau eru jón eigendur kerfanna. En er það svo? Þegar leitað er upplýsinga hjá veiturum þá ber þeim sam- an um það, fyrir utan RARÍK sem hefur eign- fært götulyðsingarkerfið hjá sér. Mörg sveitarfélög hafa ekki sinn eiginhlutverkni sínu og talið að rekstur þeirra sé ófrávikjanlegur hluti af rekstri viðkomandi veitu og þau hafi þar enga lögsögu.

Götulyðsingarkerfin eru ekki eilíf en líftími þeirra er almennt áætlaður 15 ár á lampa, 25-30 ár á staura og 40 ár á dreifikerfi. Kostnaður vegna endurnýjunar er almennt talinn vera um 1/3 kostnaður við rekstur, eða um 650 milljónir á ári, og bæst við afl- og viðhaldskostnað. Vitað er að þess- um hluta rekstrarsins hefur ekki verið sinnt sem skyldi og víða er ástand kerfanna þannig að allt að 30-40% lampa, staura og strengja eru komin vel fram yfir áætlaðan líftíma. Við

► Mörg sveitarfélög hafa ekki sinnt eiginhlutverki sínu og talið að rekstur þeirra sé ófrávikjanlegur hluti af rekstri viðkomandi veitu

Reykjavíkurborg ákvað að breyta þessu viðmiði á síðasta ári og miða við 20 lux í stað 50, en 20 lux er lágmarksbirta á vinnusvæðum utan- húss, til dæmis við hafur og flugvelli, og er kveiki- og roftími yfirleitt um 20-30 mínútur fyrir sósetur og eftir sólarupprás, en það fer þó eftir skýjafari. Við þetta varð logtíminn rétt innan við 3.700 klst. í Reykjavík árið 2010 eða með öðrum orðum er hægt að spara um 8%, eða 104 milljónum, bara með því að breyta logtí- anum. Þegar rekstrarumhverfi götu- lýsingar er skoðað þá er eðlilegt að menn spyrji sig af hverju verið er að greiða heimilistaxta eða um það bil 12 krónur á klóvatíund fyrir afli til götulyðsingar þar sem hún er í flest- um tilfellum stórnandi og stór hluti notkunarinnar er þegar flestir eru í fastasvefni.

Það er líka eðlilegt að menn spyrji sig hvers konar viðhald sé verið að greiða fyrir og hvort það sé eðlilegt gjald fyrir óskilgreinda þjónustu. Þarna vantar að eigendur götulyð- ingarkerfa nýti sér samkeppni og bjóði út innkaup á orku og þjónustu. Veiturar gefa að sjálfsgöðu tilboð í orkuna en þær ættu líka að geta gefið tilboð í viðhalds- og endurnýj- umarlutann, enda engur betur til þess fallmir eftir að hafa þjónað þess-

um kerfum í hátt í hundræð ár. Í gerð skipulags er götulyðsingar sjaldnast getið nema þannig að hún eigi að vera „hefðbundin“ eða „venjubundin“.

En hvað er „hefðbundin eða venju- bundin“ götulyðsing? Er það götulyð- ing gærdagsins eða eins og hún hefur verið hönnuð hingað til? Götulyðsing er samfélagsþjónusta og til þess fall- in að auka lífsgæði ef hún er hönnuð með ljósgæði í huga. Við gerð skipu- lagsáætlna þarf að vitna í þá staðla sem til er ætlað að farið sé eftir þeg- ar lýsingarkröfur eru ákveðnar, fyr- irkomulag, hæð og gerð staura, lit- arhítastig og lítarendurgjöf ljósgjafa, útlitskröfur og fleira. Þar þurfa myrku svæðin einnig að koma fram svo ekki sé verið að lýsa upp svæði eða stuga sem „ekki þarfnastr“ lýs- ingar. Nú þegar aftur er tekið að skyggja þá hvet ég öll sveitarfélög til að huga að rekstrarumhverfi götu- lýsingar í sínu sveitarfélagi og varpa fram spurningum um hvernig best sé að spara og gera áætlanir hvernig þeir getu mætt þeim endurnýj- umarþörfum sem óhjákvæmilegar eru í nánustu framtíð.

Höfundur er formaður Ljóstækni- félags Íslands og lýsingarhönnuður hjá Verktis hf.

Fjárfesting eða efnahagsaðgerð

Ert þú einn af þeim?

Eftir Magnús Vigni Arnason

Dæmi:

að menn átti sig á að þetta frum- kvæði hins opinbera er fyrst og fremst efnahagsaðgerð en ekki fjár- festing sem slík. Hið opinbera er að reyna að koma ljóllum efnahagslífs- ins af stað með því að skapa tiltrú með aðgerðum sínum og til virkja